

17 juni Utrecht, Muziekcentrum
Vredenburg, 20.15 uur
18 juni Amsterdam, Zuiderkerk,
20.15 uur
19 juni Den Haag, Koninklijk
Conservatorium, 20.15 uur
20 juni Rotterdam, De Doelen
(Grote Zaal), 20.15 uur

Holland Festival-produktie

A Handel Pasticcio

G. F. Handel

Ton Koopman *muzikale leiding*
Eddy Habbema *regie*
Rudolf Corens *decor en kostuums*
Marjanne Kweksilber *sopraan*
René Jacobs *alto*

The Harlequin Baroque Orchestra Amsterdam

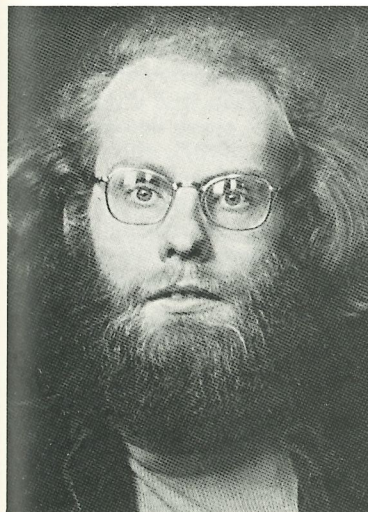
Monica Huggett *concertmeester*
Elizabeth Wilcock *viool*
Roy Goodman
Micaela Comberti
Kay Usher
Alison Bury
Nicola Cleminson
Jan Schlapp *altviool*
Jaap ter Linden *cello*
Nicholas Pap *violone*
Ku Ebbinge *hobo*
Michel Henri
Danny Bond *fagot*
Michael Laird *trompet*
Ab Koster *natuurhoorn*
Wim Roerade
Luuk Nagtegaal *pauken*
Tini Mathot *clavecymbel*
Ton Koopman *algemene leiding vanaf het
clavecymbel*

Utrechts Kamerkoor Viva la Musica
Reinier Wakelkamp *dirigent*

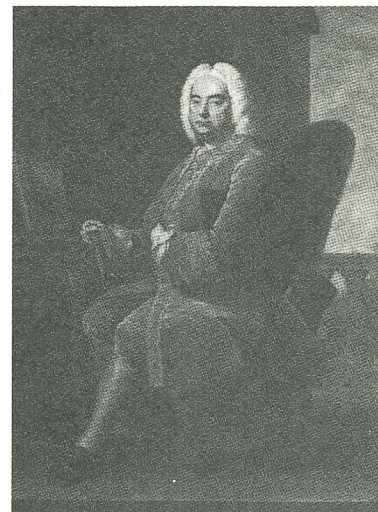
Servaas van Eyck *grime*
Otto Schuurman *produktie*

Dick Heinz *techniek*
Jos Groenier *requisieten*
Nico van der Krogt
Amsterdams Jongeren Toneel
(coördinatie Miek Stranger)
Julie Koch, Yvonne Hazeveld,
Jaap Bosschaart, Riense Maleë,
Anneke de Best
Bob Looman, Oscar Meulenkamp *algemene assistentie*

Presentatie i.s.m. The British Council, de KRO-radio en
Muziekcentrum Vredenburg, Utrecht

Ton Koopman

Boven: Portret van de jonge Händel.
Onder: Händel in de bloei van zijn leven.

Tekst en korte inhoud

(Tussen haakjes staat de titel van de opera, waaruit het betreffende fragment afkomstig is.)

1 *Ouverture en mars Scipione*

2 *Aria Scipio*

Scipio:

Abbiám vinto, e Iberia doma
par che dica il fato a Roma:
servo Egitto ancor sarà.

Scipio (Scipione) verschijnt zegevierend nadat Rome Egypte heeft overwonnen: 'Laat ons dit aan Rome vertellen'.

Achter hem een vrouwelijke gevangene, geleid door enkele soldaten.

3 *Synfonia Alessandro*

4 *Recitatief*

Berenice:

Signor, del tuo fisso pensar pavento.

Scipio:

Sì, sì, Roma altro sposo
sceglierà, del tuo merto ancor più degno.

Berenice:

Lucejo è nato al regno.

Scipio:

Merta però di posseder tuoi pregi
un che dia legge a i regi:

un Romano **Berenice:** In vil core
han sempre forza ambizion, fortuna;
nel mio non già, dove ha sol forza amore.

Scipio:

Del senato ai decreti
forza è chinare la fronte, ed ubbidire!

Berenice:

Forzata esser non può, chi può morire.

Scipio:

Odii tanto i Romani?

Berenice:

Io n'ammiro il valor, n'amo il bel core,
e se mia fede a l'amor mio non fosse
avvinto altrui, sì, n'arderei d'amore.

Aria Berenice

Scoglio d'immota fronte
nel torbido elemento,
cima d'eccelso monte
al tempestar del vento,
è negli affetti suoi
quest'alma amante.

Già data è la mia fè;
s'altri la meritò,
non lagnisi di me,
la sorte gli mancò
dal primo istante.

Scipio (Scipione) vertelt de gevangen Berenice dat ze met een Romein zal moeten trouwen. Berenice weigert dit, omdat ze haar hart al geschonken heeft aan prins Lucejo. Ze is bereid voor haar liefde op te komen en indien nodig, ervoor te sterven. Berenice: 'Standvastig als een rots in de roerige elementen is mijn liefhebbende ziel'.

5 *Aria Rodelinda*

Ritorna, oh caro e dolce mio tesoro,
a dar conforto e speme a questo cor!

Tu renderai al seno mio la calma,
se refrigerio sei d'ogni dolor.

De gevangene (Rodelinda) wordt weggeleid en in een kerker gesmeten. Wanhopig zingt zij om hulp: 'Kom terug, mijn dierbare, zoete schat, om mij steun en hoop te verlenen'.

6 *Ouverture Serse*

7 *Aria Serse*

Ombra mai fù
di vegetabile
cara ed amabile
soave più.

Xerxes (Serse), koning van Perzië staat in de schaduw van een prachtige plataan. Bewogen bezingt hij, in het beroemde largo, de schitterende boom: 'Nooit was er een schaduw heerlijker, dan van deze lieve, lief tallige boom'.

8 *Recitatief*

Tolomeo:

Che più si tarda omai,
oh neghittose labbra,
a dissetar con queste poche stille,
che Elisa a te presenta,
l'empio furor della tua sorte irata?
Sì beva, sì, sì beva!

Aria Tolomeo

Inumano fratel, barbara madre,
ingiusto Araspe, dispietata Elisa,
Numi, o furie del Ciel, Cielo nemico,
implacabil destin, tiranna sorte,
tutti, tutti v'invito
a gustare il piacer della mia morte!
Mà tu, consorte amata
non pianger, nò, mentre che lieto spiro;
basta che ad incontrar l'anima mia,
quando uscira dal sen, mandi un sospiro.

Stille amare,
già vi sento
tutte in seno,
la morte a chiamar;
già vi sento
smorzare il tormento,
già vi sento
tornarmi a bear.

Plotseling (Tolomeo) verschijnen er twee figuren die hem een gifbeker (later blijkt er slechts een slaapmiddel in te zitten) in de handen drukken. 'Wat dralen jullie nog, onwillige lippen, om met deze beker mijn ellendige lot te beëindigen. Drink, ja drink!' Hij drinkt, werpt de beker weg en in razernij roept hij allen die hem dood wensten op om van zijn sterven te komen genieten. Hij zakt in elkaar, het gif doet zijn verraderlijk werk: 'Bittere druppels, ik voel jullie al in mijn borst, de dood oproepend'. Midden in een zin breekt hij af en bezwijmt.

9 *Aria Seleuce*

Parmi che giunta in porto
io stringa il mio conforto,
e l'aura, il legno, e l'onda
accrescano il contento.

Par che mi dica il fato:
per te mi son placato,
e par ch'Amor risponda:
ogni dolore e spento.

Seleuce (Tolomeo) verschijnt en niets vermoedend van het vreselijke einde van Tolomeo, zingt ze tevreden: 'Het lijkt of het lot zegt: ik ben voor jou tot rust gekomen en het lijkt of Amor antwoordt, dat ieder verdriet geweken is'. Op zoek naar haar minnaar verdwijnt ze in een gapende grot.

10 *Aria Orlando*

Ah! stegie larve, ah! scelerati spettri,
che la perfida donna ora ascondete,
perchè al mio amor offeso
al mio giusto furor non la rendete?
Ah! misero e schernito,
l'ingrata già m'ha ucciso!
Sono lo spirto mio da me diviso,
sono un ombra
e qual ombra adesso io voglio
varcar la giù ne' regni del cordoglio!
Ecco la stigia barca;
di Caronte a dispetto
già solco l'onde nere.
Ecco di Pluto
le affumicate soglie, e l'arso letto!

Già latra Cerbero
e già dell'Erebo
ogni terribile
squalida furia
sen viene a me!

Mà la furia, che sol mi diè martoro,
dov'è? Questo à Medoro!
A Proserpina in braccio
vedo che fugge, or a strapparla io corro
Ah! Proserpina piange?
Vien meno il mio furore,
se si piange all'inferno anco d'amore!

Vaghe pupille, nò,
nò, non piangete, nò!
che del pianto ancor nel regno
può in ogn'un destar pietà.

Mà sì, pupille, sì,
sì, sì, piangete, sì,
che sordo al vostro incanto
ho un core d'adamanto,
nè calma il mio furor.

De man (Orlando) komt bij en ziet in zijn razernij hoe kwade geesten hem zijn lief ontnemen. Hij waant zich al in het dodenrijk: 'Kijk daar is de boot van Charon, het zwarte water van de doodsrivier, daar is de rokende poort van Pluto en zijn troon, daar is Cerberus. De afschuwwekkende Furiën stormen op me af...' Maar zijn razernij bedaart en hij ziet nu hoe Medoro zijn liefste 'Proserpina' door de lucht ontvoert: 'Toe mooie ogen, huil niet, nee, want je tranen zijn nog in staat in de hel medelijden te wekken.' En dan: 'Ja ogen, huil maar, toe, huil maar. Want mijn woede is doof voor jouw betovering.'

11 *Koor Atalanta*

Dalla stirpe degli Eroi
alma vil nascer non può.
Dai più illustri genitori
di quei sposi gloriosi
l'alma grande si formò.

Mercurio

Con voce giuliva
gridiam tutti 'e viva!'

Koor

Gridiam tutti 'e viva!'

Viva la face, viva l'amor!
Viva, sù, festeggiate!
Rendete a sposi un alto onor.
Viva la pace ne' due cor!

Het koor (Atalanta) zet in: 'Uit een nest van helden kan geen slecht mens geboren worden. Wij roepen allemaal: 'hij leve, hij leve! Leve de liefde, hoera vooruit viert feest!'

P A U Z E

1 *Overture Atalanta*

- 2 *Aria Giulio Cesare*
Va tacito e nascosto,
quand' avido è di preda,
l' astuto cacciatore.

E chi è a mal far disposto,
non brama che si veda
l' inganno del suo cor.

Julius Caesar (Giulio Cesare) ruikt onraad. Het verraad loert overal. 'Hij gaat stil en verborgen wanneer hij op buit belust is, de slimme jager. En wie kwaad wil, wenst niet dat men het bedrog in zijn hart ziet'.

- 3 *Aria Giulio Cesare*
Al lampo dell' armi
quest' alma guerriera
vendetta farà.

Non fia che disarmi
la destra guerriera
chi forza le dà.

Koor
Morà, morà, Cesare.

Dan trekt hij zijn zwaard en barst uit in een wraakaria: 'Bij het flitsen der wapens zal deze oorlogszuchtige ziel zich wreken'.

- 4 *Aria Tigrane*
Deh! fuggi un traditore,
lascia un ingrato sposo,
un che del tuo riposo
è si tiranno!

Volgi quel tuo bel core
a chi si fido t' ama
a chi giovarti brama
in tanto affanno!

Een lieflijk tafereel (Radamisto): Tigrane bezweert Polissena zijn liefde en smeekt haar gemene echtgenoot in de steek te laten: 'Toe ga weg bij die verrader. Laat af van die ondankbare echtgenoot. Schenk je hart aan hem die zo veel van je houdt, die je wil bijstaan in al je ellende'. Polissena wil hier echter niets van horen.

5 *Synfonia Amadigi*

6 *Recitatief*

Melissa:

Mi deride l' amante,
la rivale mi sprezza,
ed io lo soffro, oh stelle?
Nò, non sarà giamai
ch' io perda il mio vigor frà pene e guai.

Aria Melissa

Desterò dall' empia dite
ogni furia a farvi guerra,
crudi, perfidi, sì, sì!

Ombre tetre omai sortite
dall' avello che vi serra,
a dar pene a colui che mi schernì.

Melissa (Amadigi), de tovenares, zingt woedend: 'Moet ik dulden dat mijn minnaar me uitlacht, dat mijn rivale mij veracht? Nee!' Zij roept de hulp van haar bovennatuurlijke helpers in: 'Ik zal met mijn duivelse machten alle Furiën loslaten om jullie te bevechten! Donkere geesten kom nu maar te voorschijn uit het graf dat jullie insluit om hén te straffen die mij bespotten!'

- 7 *Aria Giulio Cesare*
Dall' ondosso periglio
salvo mi porta al lido
il mio propizio fato
Qui la celeste parca non tronca ancor
lo stame alla mia vita!
Má dove andrò? E chi mi porge aita?
ove son le mie schiere?
ove son le legioni,
che a tante mie vittorie il varco apriro?
Solo in queste erme arene
al monarca del mondo errar con viene?

Aure, deh, per pietà
spirate al petto mio
per dar conforto, oh Dio!
al mio dolor.

Dite dov' è, che fà
l' idolo del mio sen,
l' amato e dolce ben
di questo cor?

Mà d' ogni intorno i' veggio
sparse d' arme e d' estinti
l' infortunate arene,
segno d' infausto annunzio al fin sarà.

Julius Caesar (Giulio Cesare) krabbelt aan land, vlakbij het slachveld: 'Mijn voorspoedig lot brengt mij uit het kolkend gevaar veilig naar deze oever. Maar waar moet ik heen? Waar zijn mijn troepen?' Hij zoekt zijn hartstochtelijk lief, Cleopatra: 'Zeg me, waar is zij... wat doet zij, die ik verafgood. Vertel, vertel. Maar waar ik ook kijk zie ik de rampzalige slagvelden bezaaid met wapens en lijken, ten teken van een onheilspellende aankondiging van mijn einde'.

8 *Recitatief*

Cleopatra:

Voi, che mie fide ancelle un tempo foste,
or lagrimate in van, più mie non siete.

Il barbaro germano
che mi privò del regno,
a me vi toglie, e a me torrà la vita.

Mà qual strepito d'armi?

Ah si! più mie non siete,
spirar l'alma Cleopatra or or vedrete.

Cesare:

Forzai l'ingresso a tua salvezza, oh cara!

Cleopatra:

Cesare o un'ombra sei?

Cesare:

O là, partite omai empii ministri
d'un tiranno spietato!

Cesare così vuol; pronti ubbidite!

Cleopatra:

Ah! ben ti riconosco,
amato mio tesoro,
al valor del tuo braccio!
ombra, nò, tu non sei, Cesare amato.

Cesare:

Cara! ti stringo al seno
ha cangiato vicende il nostro fato.

Cleopatra:

Come salvo ti vedo?

Cesare:

Tempo avrò di svelarti
ogni ascosa cagion del viver mio
libera sei, vanne frà tanto al porto,
e le disperse schiere in un raduna:
colà mi rivedrai. Marte mi chiama
all'impresa total di questo suolo.
Per conquistar, non che l'Egitto, un mondo,
basta l'ardir di questo petto solo.

Aria Cleopatra

Da tempeste il legno infranto,
se poi salvo giunge in porto,
non sà più che desiar.

Così il cor trà pene e pianto,
or che trova il suo conforto,
torna l'anima a bear.

Mars Giulio Cesare

Duet

Cleopatra: Caro!

Cesare: Bella!

à 2:

Più amabile beltà
mai non si troverà,
del tuo bel volto.

In me (in te) non splenderà
nè amor nè fedeltà
da te (da me) disciolto.

Recitatief

Cesare:

Coda pur or l'Egitto
in più tranquillo stato
la prima libertà. Cesare brama,
dall'uno all'altro polo
ch'il gran nome Roman spanda la fama!

Prinses Cleopatra (Giulio Cesare), de zuster van de Egyptische koning Tolomeo, bevindt zich op haar kamer met haar huilende dienaressen. Cleopatra troost ze: 'Jullie die lang mijn trouwe dienaressen waart, huilen tevergeefs, want jullie zijn niet meer van mij. Mijn barbaarse broer, die mij het rijk ontzegde, ontnemt mij jullie en hij zal me ook het leven ontnemen'. Dan klinkt wapengekletter en Caesar verschijnt om Cleopatra te bevrijden. Ze omhelst hem en Caesar maant haar om snel naar de haven te gaan en de verstrooide troepen te verzamelen. Dáár zal ze hem later weer treffen. Cleopatra is dolgelukkig: 'Wanneer de boot, onbeschadigd door stormen, tenslotte veilig in de haven aankomt, weet zij niet meer wat te wensen. Zo ook wordt het hart weer gelukkig, dat na leed en verdriet haar troost vindt.' In het volgende duet zingen zij: 'Beminnelijker schoonheid zal nooit te vinden zijn, dan die van jouw mooie gezicht. Los van jou zal in mij liefde noch trouw ooit schitteren.' Caesar geeft Egypte haar vrijheid terug.

9 *Koor*

Ritorni omai nel nostro core
la bella gioja ed il piacer;
sgombrato è il sen d'ogni dolore,
ciascun ritorni ora goder.

Cesare/Cleopatra

Un bel contento il sen già si prepara,
se tu sarai costante ogn'or per me;
così sorti dal cor la doglia amara,
e sol vi resta amor, costanza e fè.

Koor

Ritorni ...

Het koor (Giulio Cesare) zingt: 'Laat wekeren in ons hart vreugde en genoegen. Ontlast is het gemoed van elk verdriet, laat een ieder nu weer genieten.'
Caesar en Cleopatra: 'Zo verliet bittere rouw het hart en bleef slechts liefde, vastberadenheid en trouw.'

Ton Koopman over A Handel Pasticcio

Wie in een encyclopedie zoekt naar de betekenis van het woord 'pasticcio' vindt bijvoorbeeld in de grote Duitstalige M.G.G. (Musik in Geschichte und Gegenwart) niets. Gelukkig verschaft de Grove's wel wat. Als definitie staat er: een pasticcio is een stuk, waar aria's, duetten etc. geselecteerd uit verschillende opera's van één of meer componisten, zijn samengebracht tot een nieuwe opera. Het doel is om zoveel mogelijk favoriete aria's etc. voor een gemengd publiek in een snelle opeenvolging de revu te laten passeren.

Al in de 17de eeuw bestond de pasticcio in Italië. Zo werd in 1667 bijv. in Napels een pasticcio-opera opgevoerd, getiteld 'Amor non a legge', met muziek van diverse, niet eens met name genoemde componisten. De bloeitijd lag in de 18de eeuw. Niet alleen kon het getal van componisten wier werk was geleend, oplopen tot zelfs 12 (1789 Wien), ook kon het twee-talig zijn (Engels, Italiaans). De oorzaak was de verwisselbaarheid van scènes uit diverse opera's. Diverse libretto's in de opera seria gaven vaak gelijke of nagenoeg gelijke situaties weer, zodat scènes verwisselbaar werden. Componisten zagen zelf ook vaak een opera seria als een verzameling losse nummers bijeengehouden door recitatieven. De verwisselbaarheid was niet beperkt tot één componist en dit was stellig niet tot grote voldoening van de componisten zelf. Veel beroemde prima donna's of castraten hadden grote successen behaald met het zingen van één of meer glansnummers. Kregen ze hun kans dan zongen ze die steeds weer bij ieder optreden. Was een aria van A. Scarlatti een vreemde eend in de bijt in een opera van Handel, de zangers gaven er niets om als zij maar konden glanzen. Handel echter was één van de weinige componisten die dit onacceptabel vond en zich er zijn hele leven tegen verzetten.

Slechts in één opera van Handel werden twee aria's van anderen (Vinci en Ristori) door de castraat Annibali, gezongen. De oorzaak was stellig de slechte gezondheid van de componist Handel en de late aankomst van de zanger, die voor het eerst in Londen zou zingen. Dit alles gebeurde bij de reprise van Handel's Poro (1736). Overigens lijken sommige revivals van Handel-opera's, door Handel zelf samengesteld, verdacht veel op pasticcio's (met name de Tolomeo (1730) en Il Pastor Fido (1734)).

Eén ding is echter duidelijk: Handel kiest uit EIGEN WERK. De stellige reden voor een pasticcio was ook: haast. In korte tijd moest een nieuwe opera worden opgevoerd. De componist werd verzamelaar uit werk van zichzelf (Handel) of werken van diverse componisten. Twee dozijn of meer aria's, een enkel duet, één of meer koren, een ouverture en wat instrumentaal werk, en slechts de recitatieven moesten nieuw gecomponeerd worden. Het publiek stoorde zich niet, zelfs als de stijl verschillend was.

Het spreekt vanzelf dat voor bijzondere representatieve gelegenheden een nieuwe opera was vereist, voor minder belangrijke seizoen-gebeurtenissen was een pasticcio zonder meer acceptabel. Het kostenpakket speelde ook zeker een belangrijke rol, evenals de aanwezigheid van slechts bepaalde zangers.

In mijn Handel-pasticcio ben ik voor een deel historisch te werk gegaan. Volgens Handel's eigen praktijk heb ik slechts gekozen uit Handel-fragmenten. Minder historisch is 't dat de rode draad door het geheel er een is van contrast. Dit element was in vele pasticcio's van anderen aanwezig, alleen al door het op een willekeurige plek in de opera toevoegen van favoriete aria's, zonder zich enige rekenschap te geven van de litteraire kontekst. Ik heb zelf wel getracht een litteraire kontekst te maken. De diverse scènes staan meer of minder haaks op elkaar. Toch is er een happy ending (ook in de 18de eeuw geliefd).

Toorn, wraak, liefde en geluk staan tegenover elkaar als in iedere opera, alleen de overgangen zijn abrupt. Ik heb geen nieuwe recitatieven te hoeven componeren omdat ik alles logisch volgens toonaarden, voor zover ik dat nodig vond, bijeen heb gezocht uit *alle* opera's van Handel.

Gekozen is voor een vorm met slechts 2 zangers, koor en orkest (+ figuranten). Beide zangers kunnen inderdaad favoriete Handel-aria's zingen als in een 'Handel-for-the-millions'-festival.

Vaak worden Handel-opera's als moeilijk opvoerbaar beschouwd. Weinig Handel-opera's werden in onze tijd tot nu toe volledig op het toneel gebracht. Bewerkingen vond men noodzakelijk, er werd veel weggelaten. Wellicht is de herleving van dit genre (voor zover ik weet voor het eerst in de 20ste eeuw) een mogelijkheid om althans ook andere aspecten van de componist Handel te leren kennen. Om het geheel nog meer een bijeen-rapen van favoriete momenten uit Handel-opera's te laten lijken, hoort U ook veel instrumentale muziek uit zijn opera's, benevens 3 ouvertures.

Het is een pasticcio met een knipoog. De consequentie (slechts één componist) trok ik: mooie aria's, duetten, instrumentale muziek, bijeengeraapt uit 10 opera's, bijeen te brengen tot een nieuwe pasticcio-opera. Zou dit niet een nieuwe vorm opera-productie kunnen zijn, waarin we wellicht ook eens een pasticcio van bijv. A. Scarlatti, L. Vinci, A. Vivaldi etc. kunnen horen?

Zoals ik al zei: ik koos uit 10 opera's van G. F. Händel: Amadigi (1715), Radamisto (1720), Giulio Cesare (1724), Rodelinda (1725), Alessandro (1726), Scipione (1726), Tolomeo (1728), Orlando (1733), Atalanta (1736), Serse (1738).

Uit enkele opera's is het aandeel zeer klein (bijv. Rodelinda, Alessandro en Serse). Het grootste gedeelte werd gekozen uit de zeer lange, maar meesterlijke Giulio Cesare. De opera begint met de uitroep van Scipio: 'Egypte is onderworpen' en eindigt met Caesars uitspraak: 'Tot rust gekomen geniet Egypte nu van haar eerste vrijheid'.

Duivelse krachten worden door Melissa (uit Amadigi) losgelaten op haar minnaar. Tigrane (uit Radamisto), prins van Ponte, verliefd op Polissena, doet vergeefse moeite haar op hem verliefd te doen worden. Orlando vlucht na een waanzin-scène in een grot en vliegt met rots en al de lucht in.

Rodelinda smeekt haar minnaar terug te keren. Onder een plataan wordt het beroemde 'Largo van Händel' gezongen.

Het is een liefdesverklaring aan de boom.

Er wordt een gifbeker gedronken (Tolomeo), maar de dood, hoewel Tolomeo zijn laatste woord al niet meer kan afmaken, treedt niet in.

Bij deze gelegenheid treedt officieel het nieuwe barokorkest: The Harlequin Baroque Orchestra Amsterdam voor het eerst op (hoewel in dit festival al een voorproefje te horen was in de beide Rameau-concerten). Dit barokkamerorkest bestaat uit musici van diverse nationaliteiten (Nederland, Engeland, Frankrijk, U.S.A. en Duitsland). De bespeelde instrumenten zijn historische barok-instrumenten of getrouwe replica's ervan.

Ton Koopman

Lees de HOLLAND FESTIVAL-krant: Achtergronden en hoogtepunten uit het programma plus achttien pagina's interviews. Verkrijgbaar in de theaters en concertzalen voor f 1,-.
In samenwerking met **NRC** **HANDELSBLAD**

Bij deze gelegenheid treedt officieel het nieuwe barokorkest: The Harlequin Baroque Orchestra Amsterdam voor het eerst op (hoewel in dit festival al een voorproefje te horen was in de beide Rameau-concerten). Dit barokkamerorkest bestaat uit musici van diverse nationaliteiten (Nederland, Engeland, Frankrijk, U.S.A. en Duitsland). De bespeelde instrumenten zijn historische barok-instrumenten of getrouwe replica's ervan.

Ton Koopman

In dit programmaboekje is ten onrechte weggevallen dat het decor is vervaardigd door Decor-atelier Ercola, Antwerpen. De vervaardiging van de kostuums was in handen van Mevrouw M.T. Smits en haar medewerkers te Antwerpen.

Lees de HOLLAND FESTIVAL-krant: Achtergronden en hoogtepunten uit het programma plus achttien pagina's interviews. Verkrijgbaar in de theaters en concertzalen voor f 1,-. In samenwerking met **NRC** **HANDELSBLAD**
